

Vegyések.

W. B. Tudva levő dolog, hogy a szénsavas mész dimorph tulajdonságánál fogva majd a *hatszöges*, majd a *rhombos* rendszerhez tartozó alakokban jegeczesedik, első esetben mint *Mészpát* utóbbi esetben mint *Aragonit*, *Stromeyer* nézete, hogy a legtöbb *Aragonitok* *Strontian* tartalma ezen dimorph tulajdonsággal összefüggésben van, valamint *Becquerel* felfedezése, mely szerint bizonyos körülmények között, és *Gyps* jelenléte mellett a szénsavas mészsoldatból *Aragonit* jegeczesedik ki, háttérbe nyomult *Rose Guerin* kísérletei következtében, melyek azt eredményezték, hogy hideg oldatból *Mészpát*, meleg oldatból *Aragonit* válik ki. — Ujabb időben *Dr. Credner H.* foglalkozott a dimorphismus okainak felderítésével is kísérletei által következő eredményekre jutott: tiszta szénsavas mész oldatból a hidegben *Mészpát* jegeczesedik ki *Rhomboéderekben*; ha ezen oldathoz csekély mennyiségű *kóvasavas Kali*, vagy *Natron* adatik, a mészpát *Rhomboédereken* a *Véglapok* is mutatkoznak; ha az oldathoz szénsavas óloméleg adatik csak kis adagban is a *Mészpát Rhomboédarjai* mellett *Aragonit* jegeczek is mutatkoznak; ha végre a szénsavas mész oldathoz, szénsavas *Strontian* adatik akkor a hideg oldatból csak *Aragonit* jegeczek válnak ki. — Ezen kísérletekből kitűnik 1. az ásványoldathoz adott némely anyag befolyást gyakorol a jegeczek alakjára és a jegeczlapok sokaságára 2. egy és ugyanazon ásványoldatból bizonyos anyag hozzáadása által, különböző ásványfajok képződnek. 3. A szénsavas mész, mely kétszer szénsavas mészsoldatból a hidegben mint mészpát jegeczesedik ki, csekély mennyiségű *szénsavas óloméleg*, *kénsavas mész* (*Gyps*) *szénsavas Strontian* hozzáadása által, legalább részben az *Aragonit* jegeczalakját és tulajdonságait felveszi, 4. Az oldat különböző hőfoka a szénsavas mész dimorphismusúak nem egyedüli oka.

Verh. der k. k. G. R. A. Nr. 9.

W. B. Poroszország földtani térképe színnyomatban fog megjelenni (1 : 25000 való mértékben); ezen a maga nemében nagyszerű és páratlan vállalat meghalad mindent, mi e téren mostanáig létrejött.

Ausztriában és nálunk Magyarországon a részletes földtani felvételeknél a táborokari térképek vannak használatban (1" = 400.0 vagy 1 : 28,800,) s ezeken történnek

az eredeti feljegyzések, a közönség használatára kiadott földtani térképek mértéke 1" = 2000⁰ vagy is 1 : 144000.

Az évi szénfagyasztás az egész földön B r ä h m „Geographisches Jahrbuch 1870, III. Band“ szerint 3009 millió mázsa, ebből esik

Europára	85' 55 ‰
Amerikára	13' 77 ‰
Ausztráliára	0' 40 ‰
Ázsiára	0' 28 ‰

A legfontosabb európai termelő országok ezek : Angolország termelt 1868-ban 2095,828300 m., Poroszország 1867-ban 530,088660, Franciaország 1868-ban 226,082000, Belgium 1867-ben 255,116440, Ausztria és Magyarország 121,634620, — Szászország 1867-ban 57,431060 m. Európa többi országaira összevéve 28,919640 mázsa esik.

Ezen összes köszén értéke 314½ millió talérra becsültetik.

A föld minden eddig ismert szénterületeinek kiterjedését 225,000 Angol □ mfdre becsülik, ebből esik körülbelől :

Ejszak-Amerikára	180,000 □ mfd.
Angolországra	9,000 ‰
Franciaországra, az Osztrák-Magyar birodalomra, Poroszországra és a többi Német tartományokra	1,800 ‰
Belgium és Spanyolországra	900 ‰
A föld többi országaira körülbelől	30,000 ‰

K. A

Mammuth-csontok Sáros megyében.

Bártfa-Újfalu közelében nem régiben egy mammuth-agyart találtak, mely leletről a következő sorok bővebben szólnak.

Kassa, 1870. nov. 2-án.

A múlt szünidőket Bártfán töltvén, tudomásomra jutott, hogy nem messze Bártfa-Újfalutól az andrejowai határban vizözönelőtti csontmsradványokat találtak. Ennek következtében *Fábry István* úr meghívása nyomán Bártfa-Újfalura mentem, ezen őskori maradványok megtekintésére. — Oda érkezvén, nem kis csodálkozásomra egy hatalmas mammuth fogat találtam, melynek felfödözéséről e következők jutottak tudomásomra.

Több andrejowai földművelő az úgynevezett Andrejowka hegyi patak partján köveket ásván, egyszerre a pa-

tak iszapjában ezen csontokra bukkantak. Az egyik paraszt a talált csont keménységét puhatolandó, fejszével több vágást tett rajta, a mi elég sajnos, mivel a csontkőület négy darabra töretett.

Az egyes darabok azonban oly állapotban vannak még, hogy azokból az egész kőület alakjára és nagyságára következtetni lehet. Görbületének átmérője 1'6 méter s 37 kgrmmot nyom.

Ha nem csalódom, ezen csont nem egyéb, mint az *Elephas Primigenius* agyara, melyeneket eddig Sziberiában, Irlandban, s legújabb időben Cannstadt mellett Württembergben a kréta formáció felett találtak. A földréteg, melyben ezen fog találtatott, homokos agyag; valószínű azonban, hogy ezen vízözönelőtti mammoth csontmaradványai a putak vagy más körülmény által széthordattak, mert az ismételt ásis alkalmával az állatt többi csontmaradványait nem lehetett felfedezni.

Az agyar több rétegből áll; a külső réteg már kőült állapotban van, míg ellenben a belső rétegek s a fog magva még ruganyos és szép fehér.

Ezen lelet azért is nevezetes, mivel Sárosmegyében ez az első eset, hogy vízözön előtti maradványokat találtak *Term. Közl. 20 füzet.*

Myskovszky Viktor.

A dél-afrikai gyémánt mezők.

Néhány év előtt nagy feltűnést okoztak ama dél-afrikai gyémántleletek, melyekről már 1867-ben is lehetett jelentéseket olvasni; újabb időben az értékes leletek annyira szaporodtak, s annyi, sokszor túlzott, jelentések és hírek jutottak Európába, hogy nem lesz érdektelen azokból a való adatokat közölni. A gyémántterület az Orranje folyam s ennek mellékfolyója, a Vaal közt fekszik s több mint 1000 négysz. mérföldet foglal, de még folyvást újabb helyeken találnak gyémántokat. A főlelhely Likatlong a Koluga folyócskának a Vaalba folyásánál; a terület hegyes völgyes, s a felületen eddigelé a mészkőkonglomerátban találták a gyémántokat. A darabok $\frac{1}{2}$ —150 karat súlyúak. A „Dél-Afrika csillaga“ nevű gyémánt, mely oly nagy feltűnést okozott 1869-ben, csak $83\frac{1}{2}$ karatot nyomott, s közel 40,000 font sterlingre becsültetett. Hopetownál azonban, a jelentések szerint, egy 167 karatos darabot találtak, melynek értéke közel 130,000 font sterling. A 6—13 karatos darabok a legközönségesebbek. A gyémánt gya-

kori előjövetelét tanúsítja az, hogy Capstadtban hetenként gyémánt árverezés van, s *Tennent* tanár egy jelentésében közli, hogy egy tulajdonos birtokában nem kevesebb, min 500 darabot látott, melyek közt 50 karátosak is voltak. E gyémántok azonban nem oly szépek, mint a brazíliaiak és keletindiaiak s ennél fogva nem is képesek azoknak értékét alábbszállítani. — Természetes, hogy igen sok gyémántkereső tódult az új lelhelyre. A keresés módja igen egyszerű: a kavicsban és kőtuskókban gazdag földet feltörik, vízben tisztán kimossák s az egyes kavicskákat egyenként megvizsgálják. Az élelmiszerek, a sok gyémántkereső daczára is nem drágák, s a jó rend még soha sem bomlott fel, mit a californiai aranymezőkön történt zavargások után alig lehetett reményleni. Úgy látszik, hogy a Vaal folyó mellett rövid időn egy város fog keletkezni, melynek a neve „Diamantopolis“ lesz.

Term. Közlöny 22. füz.

Kérelem.

A Magyarhoni Földtani Társulat azon tagjai, kik tagdíjaikat az elmúlt évre még nem fizették be, tisztelettel felkéretnek, hogy azokat a Társulat titkárához (Pest, Sándorútcza 9-ik sz.) beküldeni. vagy ha időközben a Társulat kebeléből kiléptek, ebbeli elhatározásukat vele levélben közölni sziveskedjenek.

A Földtani Közlöny megjelenik a nyári szünidőt kivéve minden hó elején körülbelöl egy ivnyi tartalommal, mely a Társulat t. tagjainak postai úton fog szétküldetni, nem tagok részére előfizetés évenként **2 frt.** Előfizetéseket elfogad *Eggenberger* és *társa*, akad. köuyvárús (Barátok tere 5-ik sz.)